

Solberg fra brudd til brudd

Jordbruket trengte kapitaltilførsel og tetting av inntektsgap. Regjeringen trengte en seier. Nå slutter den slik den startet: Med brudd.

Dette er et debattinnlegg. Teksten står for skribentens regning. Vil du delta i debatten, kan du sende ditt innlegg til [Nasjonen her](#)

Regjeringen Solberg startet jordbrukspolitikken med et brak da Sylvi Listhaug ble landbruks- og matminister høsten 2013. Det ble akkurat like konfliktfylt som antatt og toppet seg med bruddet i 2014, der både Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag brøt forhandlingene.

Det var særlig retningen som Listhaug la opp til som var umulig å være med på. Økning av kvotetaket for melk fra 450.000 liter for enkeltbruk og fra 750.000 liter for samdrifter, til 900.000 liter for alle, var særlig tungt. Det gjorde at det ble større kamp om produksjonskvotene og dyrere å kjøpe melkekvote.

Videre hevet Listhaug støttegrensen for dyreholdet fra 250.000 til 500.000 kroner og opphevet taket for arealstøtte som tidligere gjorde at man ikke fikk støtte for drift over 800 mål. Ideen i norsk jordbruk til da, var at stordrift skulle lønne seg uten støtte, med jordbruksoppgjøret i 2014 ble stordrift aktivt støttet, og det har ligget og tæret på jordbruket siden.

I tillegg hevet Listhaug produksjonsgrensen på kylling fra 140.000 til 280.000 fugl i året, og fra 30.000 til 60.000 kalkun per gård. Listhaug satte ekstra fart i norsk jordbruks kurs mot stadig større enheter, og det løpet var Venstre og Kristelig Folkeparti også med på, og utgjorde stortingsflertallet bak i jordbruksoppgjøret 2014.

"Listhaug satte ekstra fart i norsk jordbruks kurs mot stadig større enheter, og det løpet var Venstre og Kristelig Folkeparti også med på."

Det er større sjanser for brudd i valgår. Heller ikke John Georg Dale (landbruks- og matminister des 2015 - aug 2018) fikk til en avtale i valgåret 2017. Da hang manglende enighet på den økonomiske ramme der bøndene krevde 1400 millioner, mens regjeringen ville tilby 410 millioner. Den manglende viljen til å tette gapet mellom inntekt hos bonden og bøndene generelt var hovedårsaken til bruddet da.

Siden januar 2019 har KrF sittet med Landbruks- og matministeren og skulle forsvare siste del av jordbrukspolitikken før valget, løpet er snart fullført. Men underveis har frustrasjonen bygget seg opp.

Nye krav til dyrehold, der løsdriftskravet for melkekyr fra 2034 henger over melkesektoren som en mare, mens det allerede fra 2024 kommer nye krav til kalvingsbinger og beite. Stadig høyere kostnader for landbruksbygg, dyre innkjøpskostnader og kamp om arbeidskraften tærer på. Særlig er kapitalbehovet prekært og i de fleste regioner er allerede investeringsvirkemidlene for 2021 oppbrukt. Derfor krevde jordbruket også en ekstraordinær investeringspakke på 450 millioner kroner i år.

Fjoråret ga et forenklet oppgjør, grunnet den da nye koronasituasjonen, som med god grunn bygde opp forventningene til årets forhandlinger. Videre har den påfallende lave viljen til å bruke jordbruket som motkonjunktur

under korona, for eksempel ved å øke rammene for investeringer, bidratt til å øke spenningen.

De siste årene har jordbruksoppgjørets andel av statsbudsjettet stabilisert seg på drøye 1,1 prosent med 16-17 milliarder kroner. Det er neppe mulig å nå de politiske målene om å øke total arealbruk og produksjon over hele landet, uten at andelen stiger litt. Ved tusenårsskiftet var andelen nærmere 3 prosent av statsbudsjettet.

Et fallende antall bønder sliter med å drive hele det norske jordbruksarealet og arealbruken er sårbar. Særlig synker den i Nord-Norge og på Vestlandet, mens kornproduksjonen har falt jevnt de siste årene. Og for hvert år som går synker antall bønder med rundt to om dagen og akkorden blir stadig tøffere for de gjenværende.

2021 ble året da disse trendene og Listhaugs endringer virkelig kom til overflaten. Bondeopprøret viser at nå mener bøndene at nok er nok. Det ga et rekordhøyt krav på drøye 2100 millioner, i tillegg til en pakke på 450 millioner kroner til å fylle opp investeringsvirkemidlene rundt om i landet. Samtidig ville jordbruket redusere kvotetaket for melk til 600.000 liter. Begeret er fullt, mye må endres - samtidig. I praksis ber bøndene om nettopp 1,5 promille av statsbudsjettet og regelendringer for å stake ut en ny kurs.

Det ble for mye for statsråden og regjeringen, som i 2014 også hadde satt mye inn på å endre jordbrukets rammer og fremme stordrift. Det kunne ikke reverseres siste året før valget. Nå er det opp til velgerne og et nytt Storting og regjering å avgjøre veien videre.

Kanskje var dette den oppvåkningen som kan gi et lenge etterlengtet løft for norsk jordbruk på linje med opptrappingsvedtaket for jordbruket i 1975.

Image-text:

Et brak: Solberg-regjeringen startet jordbrukspolitikken med et brak høsten 2013. Foto: Espen Solli / TV 2